

TÜRK KÜTÜPHANECİLER DERNEĞİ BÜLTENİ

XIX. Cilt

1970

1'inci Sayı

ÜNİVERSİTE REFORMU ve KÜTÜPHANELER

1968-1969 öğretim yılında başlayıp 1969-1970 öğretim yılında da —şiddetini artırarak— tekrarlanan öğrenci hareketleri, ilgililerin dikkatini yeniden «Üniversite meselesi» üzerine çevirmiştir. Bu cümleden olarak, Millî Eğitim Bakanlığı, üniversiteler temsilcilerinden oluşan bir komisyon kurarak, bir kısım üniversitelerce hazırlanıp Bakanlığa sunulmuş bulunan «Üniversite Reformu Kanunu» tasarılarının birleştirilmesini ve tek tasarı durumuna getirilmesini sağlamıştır. Öğrenildiğine göre, bu tasarı, değişikliklerle ilgili son görüşleri alınmak üzere üniversitelere gönderilmiş bulunmaktadır. Bu görüşlerin tesbitinden sonra son düzeltmeler yapılacak ve tasarı kanunlaşması sağlanmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulacaktır. Bu gelişmeler dikkate alınırsa, yeni Üniversiteler Kanunu'nun yakın bir gelecekte çıkacağı söylenebilir.

Üniversiteler Kanununda değişiklik yapılması söz konusu olurken, üniversite kütüphaneleri üzerinde de önemle durulması gerektiğine inanıyoruz. Çünkü, üzüntü içinde belirtmek zorundayız, «Üniversitenin kalbi» olduğu her vesileyle belirtilen bu kuruluşlar, şimdiye kadar, üniversite için taşıdıkları öneme uygun bir hukuki duruma kavuşamamışlardır. Sahip oldukları bilgi kaynaklarını organize edip yararlanmaya sunmak suretiyle eğitim, öğretim, araştırma ve öğrenime yardımcı olma gücünü elde bulunduran kütüphaneler, üniversitelerin «akademik» üniteleri arasında bulunması gereken kuruluşlar oldukları halde, nedendir bilinmez, hep birer «yönetim ünitesi» sayılmışlardır.

Üniversite kütüphanelerinin «yönetim ünitesi» sayıldığını belgeleyen en açık delil, bunların üniversite merkezlerinde Genel Sekreterlere, fakültelerde ise sekreterlere bağlı olmalarıdır. Bilindiği gibi, genel sekreter üniversite rektörünün, sekreter de fakülte dekanının yönetim işlerindeki yardımcısıdır; akademik bir sıfat ve yetkileri yoktur. Kütüphanelerin bunlara bağlı oluşu, bu kuruluşları ister istemez bir yönetim ünitesi kimliğine sokmakta ve bunun tabii sonucu olarak, kendilerinden beklenen «akademik görevi» yapmalarını engellemektedir.

Çünkü, genel sekreter veya sekreter, görevinin niteliği icabı, kütüphanelerin akademik bir kimliği olabileceğini düşünmemekte, onu diğer yönetim ünitelerinden ayıramamaktadır. Hukuki yapısı böylece meydana gelen kütüphane, üniversitenin akademik üyeleri tarafından da aynı gözle görülmekten kurtulamamaktadır. Bu bakımdan, üniversite veya fakülte kütüphanelerinin, hiç bir akademik nitelik ve yetkisi bulunmayan genel sekreter veya sekretere değil, hem akademik ve hem de idari yetkiyi haiz bulunan rektör veya dekana bağlı olması gerekir. Bu ortaya gelişigüzel atılmış bir istek değil, yukarıda belirtilmeğe çalışılan, üniversitenin akademik ünitelerinden biri olmanın tabii sonucudur.

Kütüphanelerin, rektör veya dekanın gözetimi altında, üniversitenin veya fakültenin yetkili akademik kurullarınca seçilmiş bir «Kütüphane Yönetim Kurulu»na yönetilmesi ve kütüphane müdürünün bu kurulun tabii üyesi bulunması gereklidir. Kütüphane müdürünün genel sekreter veya sekreterle olan ilişkileri eşit şartlar içinde yürümelidir ve yalnızca kütüphane görevlilerinin özlük işleri ve kütüphanenin mali ve idari işleri ile ilgili olmalıdır. Ancak bundan sonradır ki, kütüphane kendisinden beklenen «akademik hizmet»i gereği gibi yapabilecektir. Çünkü, bir yandan akademik bir görevi yaparken bir yandan da «idari personel» sayılmanın ve öyle işlem görmeyen ezikliği içinde bulunmak kütüphanecilerin ve hizmetin verimini azaltmakta; üniversitenin düşünme ve araştırma laboratuvarları olmak gereken kütüphaneler, kullanılmayan birer bilgi deposu olmaktan ileri gidememektedirler.

İlgililerin, «üniversite reformu» meselesini bir de kütüphaneler açısından değerlendirmeleri, herhalde yararlı olacaktır. Üniversitede gerçek bir reform yapılmak isteniyor ve hazırlanan tasarının bunu gerçekleştirmesi bekleniyorsa, kütüphanelerin ve kütüphanecilerin akademik niteliği üzerinde mutlaka durulmalı ve kütüphanecilerin bu alandaki hakları, manevi bakımdan olsun, teslim edilmelidir. Üniversitenin çok önemli bir ünitesini ve bu ünitenin elemanlarını dikkate almayan bir kanun, bir çok değişiklikler ve yenilikler getirirse bile, bir «reform kanunu» olma niteliğinden uzak bulunacaktır. — **TKDB**